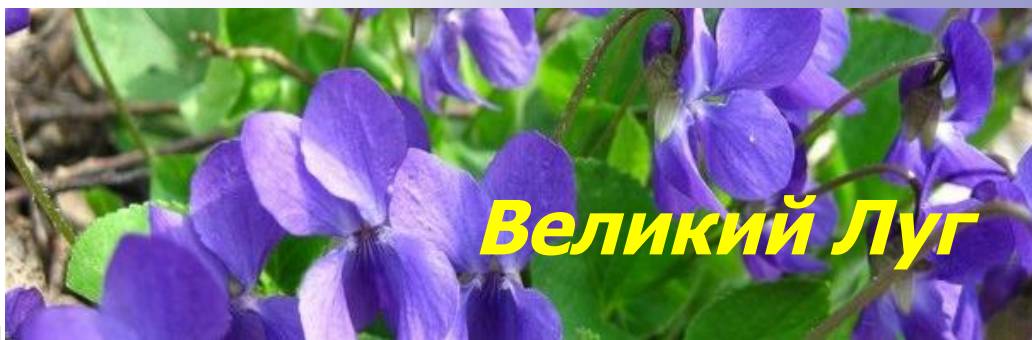

№ 19

1 липня 2015 рік

В цьому випуску:

7 липня День ПЗС	1
Історія заповідної справи	1
Щорічне змагання "Золотий гачок"	2
Відбувся VI традиційний інтегрований семінар-тренінг "Великолузька Січ"	3
Білоцвіта німфея	4
Причини замору риби в Каховському водосховищі	4
Збережемо лісостеп від пожеж	5
Цікаві факти про тварин	5
В Дніпрорудному пройшов велодень	6
Велосипедний маршрут територією Великого Лугу	6

7 липня День працівника природно-заповідної справи

З метою підтримки природно-заповідної справи, враховуючи істотний внесок фахівців та професіоналів, не байдужих людей до сьогодення та майбуття стану нашої природи, на підтримку ініціативи Міністерства охорони навколишнього природного середовища, 18-го серпня 2009-го року Президентом України, згідно Указу № 629/2009 встановлено професійне свято працівників природно-заповідної справи, яке тепер щорічно відзначається 7 липня.

Професійний підхід до власної справи, наполеглива сумлінна праця працівників «Великого Лугу» дають змогу з гідністю виконувати існуючі завдання, забезпечити розвиток нашого Національного природного парку, зберегти природне багатство для наступних поколінь.

Щиро вітаємо зі святом ветеранів природно-заповідної справи, співробітників НПП «Великий Луг», колективи установ природно-заповідного фонду України, а також усіх небайдужих громадян, які віддають свої знання та працю щоденній нелегкій справі збереження та відтворення унікальних куточків нашої держави!

ІСТОРІЯ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ

**ЗАПОВІДЬ – це благородний і
святий покликання віри у
майбутнє!**

Історія розвитку заповідної справи бере початок ще з давніх часів та тісно пов'язана з розвитком людського суспільства.

Перші «заповідні урочища» з'явилися у первісних людей. Окремі угіддя охоронялися з метою збереження природних ресурсів і відповідали інтересам первісних збирачів дарів природи (рибалок, мисливців).

Перші законодавчі акти про охорону природних багатств на території сучасної України були видані за часів Київської Русі. Збірка стародавнього руського права «Руська правда» Ярослава Мудрого, складена в Київській державі у XI-XII ст., визначала відповідальність за незаконний відстріл бобрів, рідкісних видів птахів.

За наказом князя Данила Галицького (1220-1264рр.), було створено перші великі

заповідники, які й нині виділені як природоохоронні території, де під охороною знаходяться окремі види тварин. Крім заповідників постійної охорони, існували й тимчасові заказні території, на яких охоронялися зубри, тури, олені, сарни, лані, а також цінні хутрові та рідкісні види фауни. На цих територіях регулювалося полювання. А перше Положення про режим полювання з'явилося в XI столітті. Одне з перших законодавчих відстоювання охорони природи (судова справа), порушили на початку XVII ст. жителі Білої Церкви проти воеводи Івана Даниловича, котрий для потреби виробництва поташу почав вирубувати ліси оборонного значення.

У 1735 р. Запорізький кіш (центральный орган управління в Запорізькій Січі) спеціальним указом взяв під охорону ліси на острові Монастирському (р. Дніпро), що мали оборонне значення. У 1743 р. вперше створено у степовій зоні Великоанадольський лісовий масив (Донецька обл.), який вважають колискою степового лісорозведення. На даний час це

лісовий заказник державного значення. На півдні сучасної України (Херсонська обл.) у 1874 р. були закладені перші вольєри для птахів і місцевих видів ссавців, у 1888 р. вилучаються з господарського користування ділянки цілинного степу з метою охорони місцевої фауни і оголошуються «захищеними на вічні часи». Так створився один з перших степових заповідників «Асканія Нова».

У 1835 р. був прийнятий закон «Про охорону та заповідання місць нересту риби». На кінець XIX ст. та протягом XX ст. в Україні катастрофічно знищуються ліси, степи, водно-болотні угіддя, тварини, площа і кількість їх катастрофічно зменшувалась.

Першу в Україні громадську природоохоронну організацію засновано в 1910 р. у с. Верхня Хортиця Катеринославської губернії (Запорізька обл.). Вона мала назву «Хортицьке товариство охоронців природи» і ставила за мету охорону «тваринного, рослинного й мінерального господарства природи в розумінні збереження цілості, краси та багатства їхніх представників і поширення в місцевому населенні понять про розумне користування дарами природи».

Особливо ретельно охоронялись ліси монастирів, тому їх можна вважати «празаповідниками». Так, до наших днів, завдяки монахам Охтирського монастиря збережений ліс на Ворсклі, монахам Святогірського монастиря – урочище крейдяної сосни. Святі гори за часів радянської влади були названі Горами Артема. Лише в 1997 році тут був створений Національний природний парк «Святі гори».

Велику роль у розвитку заповідної справи в Україні відіграла урядова постанова «Про охорону природи на території Української РСР» 1949 р.

Новим напрямком у заповідній справі України є створення національних природних парків де охорона природи поєднується з організованим відпочинком громадян. Парки відкриті для пізнавальної і туристично-оздоровчої мети, але відвідування їх туристами допускається в установлених

межах. В 1980 р. в Івано-Франківській області створено перший в Україні національний природний парк «Карпатський».

Заповідна справа і заповідні території – це покаяття людства перед живою і неживою природою, яке спочатку діяло за принципом «там побачимо», а нині кається за свої діяння, спрямовані на погіршення життя всього живого на планеті Земля. Завдання заповідного режиму полягає в забезпеченні спокою для Природи, збереженні для неї умов розвитку за власними законами, без втручання людини. Цивілізована людина не бажає пристосовуватися до природного навколишнього середовища, вона прагне пристосувати його до себе і для себе, прагне до зростання комфорту побуту та всіх форм діяльності, і часто досягає цього через руйнування природи. Тому людина є найжорстокішою сучасною руйнівною силою.

Стратегія заповідання полягає у наступному: заборона або обмеження діяльності людини на певних територіях; удосконалення системи раціонального природокористування; раціональне використання ресурсів, які поновлюються та тих що не поновлюються; боротьба з забрудненням довкілля.

Законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною. У Конституції України вказується: «Кожен зобов'язаний не заподіяти шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки».

Заповідних місць залишилось так мало, і ми повинні їх зберегти. Природа – неоціненне благо, її заповідано любити!

*Інженер з охорони природних екосистем ВДО
ПЗФ О.О.Магданас*

6 червня на території рекреаційного комплексу «Маяк» Національного природного парку «Великий Луг» пройшло дев'яте традиційне змагання з любительської літньої рибної ловлі на поплавочну вудочку «Золотий гачок»

Вперше змагання з рибної ловлі на території нашої установи проводилося в 2007 році. Тоді національний парк ще тільки починав розвиватися, і більшість учасників була з працівників Парку. З кожним роком все більше рибалок бере участь в нашому змаганні. Цього разу позмагатися вирішили 25 учасників, серед яких працівники ПАТ ЗЗРК та жителі міста Дніпрорудне.

Продовж трьох годин змагання рибалки повинні були піймати якомога більше риби. По завершенню змагання весь улов зважувався.

Загальна кількість виловленої риби становила 11,83 кг.

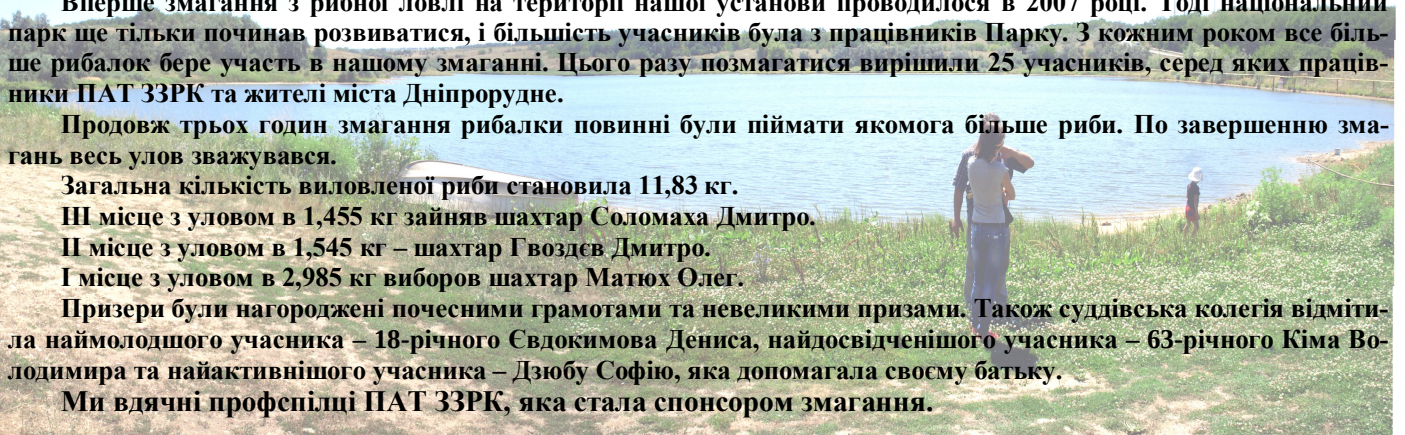
III місце з уловом в 1,455 кг зайняв шахтар Соломаха Дмитро.

II місце з уловом в 1,545 кг – шахтар Гвоздев Дмитро.

I місце з уловом в 2,985 кг виборов шахтар Матюх Олег.

Призери були нагороджені почесними грамотами та невеликими призами. Також суддівська колегія відмітила наймолодшого учасника – 18-річного Євдокимова Дениса, найдосвідченішого учасника – 63-річного Кіма Володимира та найактивнішого учасника – Дзюбу Софію, яка допомагала своєму батьку.

Ми вдячні профспілці ПАТ ЗЗРК, яка стала спонсором змагання.

Відбувся VI семінар-тренінг «Великолузька Січ»

11-14 червня на базі туристського кемпінгу «Лиса гора» пройшов VI традиційний інтегрований семінар-тренінг «Великолузька Січ» з учнівською молоддю Запорізької області.

У семінарі взяли участь 3 команди Комунального закладу «Дніпрорудненська ЗОШ I-III ступенів «Талант»», команда Шевченківської ЗОШ Василівської районної ради, команда Карл-Лібкнехтської ЗОШ I-III ступенів Розівської районної ради Запорізької області та 2 команди станції юних туристів КПНЗ «ЦДЮТІТ» Василівської районної ради.

Протягом чотирьох днів команди обмінювалися досвідом, слухали цікаві лекції, удосконалювали свої знання з історії запорізького козацтва, біології, екології. В програмі семінару були тренінги і змагання з дартсу, стрільби з арбалету, байдаркового туризму, кулінарні конкурси, конкурс туристської пісні, еколабіринт, змагання з армрестлінгу та віджимання, комбіновані естафети та жартівливі конкурси. Були проведені майстер-класи з ТПТ, спортивного орієнтування, слеклайну.

Родзинкою семінару став майстер-клас «Лялька-мотанка» чудової майстрині Оксани Григорівни Мешкової, під час якого дівчата і хлопці взяли участь у виготовленні ляльок берегинь. Кожного вечора юнаки змагалися на футбольному майданчику. Біля вогнища лунали чудові пісні.

В кінці кожного дня за підсумками конкурсів і змагань нагороджувалися кращі команди і чемпіони в особистому заліку.

В загальному заліку перемогу здобула команда «Зоря» з Розівського району. Команди отримали подарунки від клубу «Білі Ворони» і НПП «Великий Луг» – спальний мішок, компаси, похідні килимки, бадмінтон, багато солодких призів і Почесних грамот. Усі керівники команд також були нагороджені Почесними грамотами і отримали подарунки від організаторів.

Організацію та проведення заходу забезпечили фахівці Національного природного парку «Великий Луг», члени молодіжної громадської організації Клубу «Білі Ворони» та керівник еколого-краєзнавчого гуртка «Білі Ворони» ЦДЮТ Дніпрорудненської міської ради. Головним фотографом семінару виступив член Ради ветеранів клубу «Білі Ворони» Петелько Сергій Миколайович.

Білоцвіта німфея

Тепле літо – пора, коли річки, озера, ставки, наше Каховське водосховище ваблять нас до освіжаючого купання. І на дзеркальній гладі поверхні води мілководь, акваторії Каховського водосховища, заводей, озер островів Великі та Малі Кучугури ми зустрічаємося з однією з найбільших, особливо чарівних квіток нашої флори. Це в червні-серпні квітує багаторічна трав'яна рослина – латаття біле (*Nymphaea alba* L.) з родини лататтевих. Товсте повзуче кореневище цієї рослини, яке зовні нагадує змію, заховане в мулистому дні водоймища. На довгих, еластичних шнуроподібних черешках до нього прикріплені великі глибоко-серцевидні темно-зелені глянцеви, плаваючі на поверхні води, листки. А між ними плавають великі, до 16 см в діаметрі, ніжно-білі багатопелюсткові квітки надзвичайно витонченої краси. Слід зазначити, що в останні роки ці чудові квіти все більше винищуються. Любителі наживи заготовлюють величезні оберемки квітів латаття білого для продажу їх у місцях масового літнього відпочинку. Тому ця чудова водяна рослина вже сьогодні потребує охорони.

Квітки латаття білого мають цікаву біологічну особливість: в

хорошу погоду вони відкриваються вранці десь годині о сьомій і закриваються під вечір близько п'ятої – шостої години, отже за ними навіть можна визначати час. Взагалі слід сказати, що ритми цвітіння більшості рослин збігаються з певними добовими ритмами. Видатний натураліст Карл Лінней підмітив цю періодичність у цвітінні багатьох рослин і на підставі її створив так званий квітковий годинник.

Наукова назва роду *Nymphaea* походить від давньогрецької назви численних божеств, які відображали сили природи – німф. Дослівно це слово означає «юні діви». Розрізняли німф морів, річок, джерел, струмків, дерев. Всі вони мали свої назви – океаніди, наяди, дріади та інші. В міфах німфи ведуть безтурботне веселе життя: співають пісень, водять хороводи. Вони також піднімаються на Олімп, беруть участь у нарадах богів, їх бенкетах, сваряться, ворогують між собою. Так ось, за одним із цих міфів, на чудову білу квітку латаття перетворилась одна з прекрасних юних німф, щоб врятуватись від загибелі з вини Геракла. За іншою легендою, квітка латаття виросла з серця однієї із водяних німф – нерейди, яка померла від нещасного,

нерозділеного кохання. У стародавніх греків ця квітка була символом краси і красномовства. Тому цей рідкісний вид, занесений до Зеленої книги України, який росте на мілководдях по акваторії Каховського водосховища, потрібно оберегти враховуючи складну біологію розмноження. Адже насіннєве розмноження у рослини майже відсутнє, популяція поновлюється переважно вегетативно – кореневищами. Завдяки тому, що природа наділила цю квітку надзвичайною красою, можна сказати – латаття біле це справжнє диво.

*Науковий співробітник,
ботанік – флорист
А.В. Шевченко*

Причини замору риби в Каховському водосховищі

Явище замору риби та інших водних живих ресурсів є традиційним для Каховського водосховища, і спостерігається переважно в літні місяці, коли температура води пе-

ревищує показники +25°C. Здебільшого замор риби спостерігається в липні – серпні в передранкові години теплих, безвітряних ночей, коли збігаються такі фактори, як відсутність вітру, у водоймі багато органічних речовин, на окислення яких потрібна велика кількість кисню, а також відсутність фотосинтезу у нічний час. В цьому році замор карася припав на червень. На узбережжі можна було побачити мертву рибу, що суцільним шаром вкривала прилеглу територію, розкладаючись та створюючи сморід. Чому саме карась? Різні види риб в різній мірі схильні до асфіксії. Так

наприклад, морова концентрація для форелі буде 5 мг/л, для коропа – 3 мг/л, а для сріблястого карася – 0,5 мг/л.

Під самим поняттям «замор» розуміється масова загибель риб у водоймах, викликана здебільшого недостатньою кількістю або відсутністю кисню у воді.

Каховське водосховище найбільше та найнижче в каскаді Дніпровських водосховищ. Йому властива найменша проточність, водообмін не перевищує 2-3 рази протягом року, крім того внаслідок морфометрії водойма дуже замулена, товща донних відкладів сягає міс-

цями до 2 м. Кількість кисню зменшується у водоймах, багатих на органічні речовини, а також у стоячих водах при сильному розвитку водоростей (цвітіння води) і зоопланктону. В цьому році весна і початок літа видались досить дощовими, що сприяло змиву та зсуву в

водойму великої кількості поверхневого прошарку ґрунту (звісно, що разом з ґрунтом в воду потрапили добрива та хімікати, що використовуються в сільському господарстві), якщо до цього поррахувати кількість промислових об'єктів зі стічними водами, то щорічний за-

мор у Каховському водосховищі явище вже звичайне і гірко це усвідомлювати, але досить передбачуване.

*Науковий співробітник,
гідробіолог О. С. Головка*

Збережемо лісостеп від пожеж

З настанням літньої пори у найближчі дні в Україні очікується суха та спекотна погода.

Саме в такий час різко зростає кількість пожеж у лісових та степових масивах та паркових зонах. Причини цих пожеж різні, проте головний «корінь зла» криється у людській халатності та безвідповідальності, що виявляється у кинутому недопалку, залишеному без догляду чи погано погашеному багатті.

У зв'язку з цим у першу чергу треба боротися не тільки із самими пожежами, а з їхньою першопричиною – необережністю людей.

Лісову та степову пожежу легко загасити тільки на початковій стадії розвитку. Але коли вогонь уже набрав силу і горять дерева, чагарники та високорослі трави загасити пожежу дуже складно. Тому будьте дуже обережними з вогнем у межах будь-якої природної території, щоб ваша необережність не стала причиною лісової пожежі:

- Ніколи не підпалюйте суху траву на галявинах у лісі, полях;

- Вогнища найкраще розпалювати на березі річок або озер, неподалік від води, і звичайно, подалі від хвойних насаджень, сухостою трави, торфовищ. Якщо вогнище розкладаєте у лісі, то вибирайте ділянку ретельно очищену від легкозаймистих матеріалів, оточену з усіх сторін піщаним чи земляним валом. Обов'язково слід мати запас води, щоб надійно залити вогнище коли його потрібно загасити;

- Залишена на сонячній галявині пляшка чи уламок скла, фокусуючи сонячне проміння, здатні спрацювати як запалювальні лінзи. Це доволі часто призводить до samozагоряння сухої трав'яної підстилки лісових масивів.

Якщо ви помітили пожежу, що починається, наприклад, невелике загоряння трави або тліючу лісову підстилку, намагайтеся загасити його самі.

Іноді достатньо просто затоптати полум'я.

А найпоширеніший засіб гасіння пожежі – нахльостування полум'я віником з гілок листяних дерев. Потрібно рухатись по вогнищу і наносити удари, начебто замітаючи полум'я вбік, на вигорівшу площу.

Збивши основне вогнище, при наступному ударі по цьому місцю, віник затримують, прижимаючи до палаючої кромки, і повертають, що дає охолонути горючим матеріалам. Також, для гасіння лісових пожеж використовують спосіб, при якому закидають крайки пожежі рихлим ґрунтом, яке викопують штиковими лопатами. Для цього ґрунт, який забирається лопатою поблизу кромки пожежі, кидають удовж неї.

Ґрунт попадає на горючі матеріали, охолоджує їх та ізолює від повітря. Під час гасіння спочатку збивають полум'я, а потім, зупинивши пожежу, намагаються на кромку шар ґрунту товщиною 6-8 см. Якщо поблизу є водоймище – вогонь заливають водою. При цьому починають наступ на вогонь з того боку, куди він рухається, і намагаються оточити район пожежі з усіх боків.

У випадку якщо ж пожежа досить сильна, і ви не можете загасити її самотужки – якнайшвидше сповістіть тих, хто повинен цим займатися. Зателефонуйте до пожежної рятувальної служби за телефоном «101» та повідомте про місце виникнення пожежі, та як туди дійти.

*Начальник ППС
НПП «Великий Луг» В.В. Сізов*

Цікаві факти про тварин

Навіщо хвилястим папужкам яскраве пір'я?

Розмаїті хвилясті папужки, які продаються в кожному нашому зоомагазині, в Австралії окупуєть евкالیпти і акації. Яскраве забарвлення пір'я, яке зливається з буйною рослинністю, допомагає птахам ховатись серед листя і трави. Щоб уникнути нападу хижаків, папуги також збиваються у величезні зграї, утворюючи власну версію того, як має виглядати крона дерева.

Чому мертві жуки перекочуються на спину?

Це питання фізики. Перед тим, як жука спіткає смерть, нормальний потік крові припиняється, в результаті чого ноги стягуються всередину. Без підтримки ніг тіло виходить зі стану рівноваги, і як правило, перевертається.

Чому маленькі тварини такі спритні?

Як правило, чим менша тварина, тим більше інформації вона може побачити за невеликий проміжок часу. Це означає, що деякі дрібні тварини бачать світ ніби в уповільненому темпі. Натомість, чим більша і старша тварина, тим повільніше вона бачить. Навіть у людей малолітні діти здатні бачити значно швидше за літніх людей.

Велосипедний маршрут територією Великого Лугу

В квітні цього року фахівці парку спільно с активістами велосипедного спорту району розробили туристичний велосипедний маршрут. Маршрут проходить по території НПП «Великий Луг» від м. Дніпрорудне до Іванового джерела.

Протяжність маршруту: 20 км.

Час проходження маршруту: 2,5-3 години.

В Дніпрорудному пройшов велодень

Захід, присвячений святкуванню Дня конституції України та Дня молоді, проводився з метою популяризації велосипедного спорту та гарних краєвидів нашого краю.

Після привітання міського голови, представників правління ПАТ ЗЗРК та презентації велосипедного маршруту по території НПП «Великий Луг» був проведений велопробіг. По закінченню пробігу учасники мали змогу виграти в лотереї різноманітні призи: бафи, велосипедні дзеркала, дзвоники, замки, крила та інше.

Одночасно з пробігом проводився конкурс малюнку на асфальті для наймолодших учасників заходу. Для велосипедистів 8-15 років проводилися конкурси з велоспринту та велоестафети.

Наступним етапом заходу став квест, під час якого велосипедисти повинні були подолати 7 контрольних пунктів, на яких судді задавали їм різні завдання, а також відгадати зашифровані місця та об'єкти та сфотографуватися на їх фоні. В квесті взяли участь 7 команд.

За результатами велоквесту III місце зайняла команда «Беркут» з загальним часом проходження 4 години 23 хвилини. II місце посіла команда «Маша и медведи» – 4 години 17 хвилин. I місце виборола команда «Золотой обод» – 3 години 21 хвилина.

Всі призери та переможці були нагороджені почесними грамотами та призами, які були придбані за підтримки правління ПАТ ЗЗРК.

Маршрут проходить повз вапнякові печери, карстові воронки, джерело «Сім маяків», джерело «Грушки», джерело «Козацьке», козачі поховання, яружно-балочну систему рельєфу, чудові краєвиди заплавних терас та узбережжя Каховського водосховища.

Територія цікава тим, що тут в умовах степу сформувались не типові для даної місцевості ландшафти з рослинним та тваринним світом подібні лісостеповій зоні. Також для велосипедистів тут дуже цікавий рельєф – хвиляста яружно-балочна система змінюється широкими пласкими заплавами терасами. На маршруті можна зустріти безліч представників фауни. Побачити велике різноманіття комах, почути спів птахів, привітати допитливих лисенят та спробувати наздогнати зайців.

Сектор екологічної освіти та рекреації НПП «Великий Луг»

Засновник та видавець газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію
Серія 33 № 1003-278-Р від 03.12.2010

Адреса НПП «Великий Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпрорудне,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта: grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Маркова Ю.Г.

Розповсюджується
Безкоштовно

